

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi arkistolain 1 ja 14 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan arkistolakia muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin säännös, jonka mukaan puolustushallinnon pysyvästi säilytettäviä asiakirjoja ei siirretä arkistolaitokseen. Muutos liittyy siihen, että Sota-arkisto on tarkoitus siirtää vuoden 2008 alusta lukien arkistolaitoksen yhteyteen. Lakiin ehdotetaan tehtäväksi lisäksi tekninen muu-

tos, joka johtuu kansainvälisten suhteiden ja Euroopan unionin asioiden tutkimuslaitoksen perustamisesta eduskunnan yhteyteen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2008 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2008 alusta.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Julkisen hallinnon toimielinten arkistoja koskevat säännökset sisältyvät arkistolakiin (831/1994). Laki koskee ensi sijassa valtion ja kunnallisia viranomaisia ja toimielimiä ja se sisältää perussäännökset viranomaisten arkistointia ohjaavasta arkistolaitoksesta eli kansallisarkistosta ja sen alaisista maakunta-arkistoista, viranomaisten arkistotoimesta ja arkistotoimen järjestämisestä sekä asiakirjojen laatimisesta, säilyttämisestä ja käytöstä. Lisäksi laissa on eräitä yksityisiä asiakirjoja ja arkistoja koskevia säännöksiä. Arkistolain nojalla on annettu asetus arkistolaitoksesta (832/1994), joka sisältää tarkemmat säännökset arkistolaitoksen organisaatiosta ja päätöksenteosta.

Arkistolain 1 ja 2 §:ssä säädetään lain soveltamisalasta. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan arkistolakia sovelletaan myös eduskuntaan, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan ja valtiontalouden tarkastusvirastoon, kuitenkin ainoastaan lain 6 ja 7 §:n sekä

8 §:n 1 ja 2 momentin osalta. Kyseiset säännökset sisältävät lähinnä yleisiä arkistotoinnille ja sen hoidolle asetettavia vaatimuksia ja tavoitteita. Eduskunnan yhteyteen perustettiin 29 päivänä kesäkuuta 2006 annetulla lailla (544/2006) kansainvälisten suhteiden ja Euroopan unionin asioiden tutkimuslaitos, joka aloitti toimintansa vuoden 2007 alusta. Kun kyseessä on uusi eduskunnan yhteydessä toimiva viranomainen, ehdotetaan se lisättäväksi arkistolain 1 §:n 2 momentin eduskunnan viranomaisia koskevaan luetteloon.

Arkistolain 14 §:n 1 momentin mukaan tulee valtion virastojen, laitosten, tuomioistuinten ja muiden lainkäyttöelimiä sekä muiden valtion viranomaisten pysyvästi säilytettävät asiakirjat siirtää kansallisarkistoon, maakunta-arkistoon tai muuhun arkistoon siten kuin arkistolaitos erikseen määrää. Siitä, mitkä asiakirjat tai asiakirjoihin sisältyvät tiedot on säilytettävä pysyvästi määrää arkistolaitos arkistolain 8 §:n 3 momentin nojalla. Yleisenä käytäntönä on ollut, että arkistonmuodostajaviranomaisista siirretään arkistolaitokses-

sa pysyvästi säilytettäväksi asiakirjat, jotka ovat yli 40 vuotta vanhoja. Asiakirjojen siirtämisvelvollisuutta koskeva säännös ei kuitenkaan koske ulkoasianhallintoa eikä puolustushallintoa. Syynä tähän on ollut se, että näillä hallinnonaloilla on perinteisesti ollut omat varsin laajat keskusarkistonsa, jotka ovat vastanneet hallinnonalojen asiakirjojen pysyvistä säilyttämisestä ja eräin osin myös hallinnonalojensa arkistotoimen ja asiakirjahallinnon ohjauksesta. Puolustushallinnon osalta tehtävä on kuulunut Sota-arkistolle. Sota-arkisto on puolustushallinnon lisäksi säilyttänyt myös Rajavartiolaitoksen pysyvästi säilytettävät asiakirjat.

Sota-arkisto on perustettu vuonna 1918. Nykyisin se toimii Maanpuolustuskorkeakoulun tulosityksikkönä, ja siitä on säädetty Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun asetuksen (668/1992) 2 §:ssä. Arkisto toimii Helsingin Sörnäisissä sijaitsevilla vuokratiloissa. Sota-arkiston aineistojen kokonaismäärä on 43 hyllykilometriä. Näistä noin 15 kilometriä on vuosien 1918–1945 arkistoja, jotka ovat hyvin puutteellisesti kunnostettuja ja luetteloituja. Arkiston henkilöstömäärä on 34.

Puolustusministeriön toimeksiannosta laadittiin keväällä 2005 selvitys Sota-arkiston liittämisestä arkistolaitokseen. Selvityksen mukaan tämä tulisi pitkällä tähtäyksellä olemaan kokonaistaloudellisesti kannattavaa vaikkakin siirtymävaiheessa hankkeesta aiheutuisi jonkin verran lisäkustannuksia puolustushallinnolle. Selvityksen pohjalta puolustusministeriö teki opetusministeriölle 16 päivänä toukokuuta 2005 asiaa koskevan aloitteen. Tämän jälkeen asiaa on valmisteltu yhteistyössä puolustusministeriön, opetusministeriön, pääesikunnan, arkistolaitoksen ja Sota-arkiston kanssa, ja arkiston siirtoon liittyvistä ehdoista on saavutettu eri osapuolten kesken yksimielisyys. Viime vaiheessa siirtoa koskeva yksityiskohtainen suunnitelma on valmisteltu pääesikunnan asettamassa projektiryhmässä, minkä jälkeen puolustusministeriö ja opetusministeriö tekivät Sota-arkiston siirtämistä koskevan aiesopimuksen 13 päivänä maaliskuuta 2007.

Sota-arkisto on tarkoitus liittää osaksi arkistolaitosta ja kansallisarkistoa vuoden 2008 alusta lukien. Tuolloin Sota-arkiston henki-

lökunta siirtyy arkistolaitoksen palvelukseen. Sota-arkiston toiminnan edellyttämät määrärahat on tarkoitus siirtää samasta ajankohdasta puolustusministeriön hallinnonalalta opetusministeriön hallinnonalalle. Sota-arkiston henkilökunnan virat on tarkoitus asianomaisten virkamiesten suostumuksella siirtää arkistolaitokseen valtion virkamieslain (750/1994) 5 §:n nojalla. Sota-arkiston toiminnot ja henkilökunta sijoitetaan arkistolaitoksessa toiminnallisina perustein sen nykyiseen organisaatioon. Näin ollen Sota-arkisto erillisenä yksikkönä tulisi lakkaamaan. Vastaisuudessa myös puolustushallinnon ja puolustusvoimien arkistonmuodostajien pysyviä asiakirjoja todennäköisesti tultaisiin ottamaan säilytettäväksi myös arkistolaitoksen alueellisiin yksiköihin eli maakunta-arkistoihin.

Merkittävä osa eli noin 15 hyllykilometriä Sota-arkiston aineistosta on kunnostuksen tarpeessa, puutteellisesti järjestettyä ja luettelomatonta. Sota-arkiston arkistolaitokseen yhdistämiseen liittyen tämä aineisto tullaan järjestämään ja luetteloimaan useampivuotisen projektin avulla. Kaiken kaikkiaan hanke vaatii noin 150 henkilötyövuotta. Projektista ja sen resursoinnista vastaa puolustushallinto kehystensä puitteissa ja ostopalveluna.

Sen jälkeen kun Sota-arkisto on liitetty arkistolaitokseen, myös puolustushallinnon piirissä toimivat arkistonmuodostajat tulevat siirtämään pysyvästi säilytettävät asiakirjansa arkistolaitokseen arkistolain 14 §:n 1 momentin pääsäännön mukaisesti. Tämän vuoksi ehdotetaan, että puolustushallintoa koskeva poikkeussäännös kyseisestä momentista poistetaan.

Erällä Sota-arkiston palveluksessa olevilla henkilöillä on oikeus puolustusvoimista annetun asetuksen (667/1992) mukaisiin puolustusvoimien alempiin eroamisikiin. Jotta tämä oikeus säilyisi niillä henkilöillä, joilla se siirtymisajankohtana on, ehdotetaan voimaantulosäännöksen yhteyteen otettavaksi tätä koskeva siirtymäsäännös.

2 Esityksen vaikutukset

Sota-arkiston arkistolaitokseen liittämisestä johtuen hallituksen vuoden 2008 talousarvioesityksessä ehdotetaan 2 431 000 euron siir-

tämistä puolustusministeriön hallinnonalan momentilta 27.10.01. (Puolustusvoimien toimintamenot) opetusministeriön hallinnonalan momentille 29.60.02. (Arkistolaitoksen toimintamenot).

3 Asian valmistelu

Sota-arkiston aseman muuttamiseen liittyvä valmistelu on tehty yhteistyössä puolustusministeriön, opetusministeriön, pääesikunnan, arkistolaitoksen ja Sota-arkiston kanssa. Asiasta on käyty yhteistoimintaneuvottelut henkilöstöä edustavien järjestöjen kanssa. Hallituksen esitys on valmistelu opetusministeriössä ja siitä on saatu lausunnot

valtiovarainministeriöltä, puolustusministeriöltä ja kansallisarkistolta.

4 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2008 talousarvioon edellä kohdassa Esityksen vaikutukset kuvatulla tavalla ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

arkistolain 1 ja 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 23 päivänä syyskuuta 1994 annetun arkistolain (831/1994) 1 §:n 2 momentti ja 14 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä on 1 §:n 2 momentti laissa 603/2007, seuraavasti:

1 §

Eduskuntaan, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan, valtiontalouden tarkastusvirastoon ja kansainvälisten suhteiden ja Euroopan unionin asioiden tutkimuslaitokseen sovelletaan kuitenkin vain 6 ja 7 §:ää sekä 8 §:n 1 ja 2 momenttia.

14 §

Edellä 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen arkistonmuodostajien pysyvästi säilytettävät asiakirjat on siirrettävä kansallisarkistoon, maakunta-arkistoon tai muuhun ar-

kistoon siten kuin arkistolaitos erikseen määrää. Mitä tässä momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske ulkoasiainhallintoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaantullessa Sota-arkiston palveluksesta arkistolaitoksen palvelukseen siirtyvän virkamiehen eroamisikään sovelletaan tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 13 päivänä syyskuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Opetusministeri *Sari Sarkomaa*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

arkistolain 1 ja 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 23 päivänä syyskuuta 1994 annetun arkistolain (831/1994) 1 §:n 2 momentti ja 14 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä on 1 §:n 2 momentti laissa 603/2007, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Eduskuntaan, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan *ja* valtiontalouden tarkastusvirastoon sovelletaan kuitenkin vain 6 ja 7 §:ää sekä 8 §:n 1 ja 2 momenttia.

Eduskuntaan, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan, valtiontalouden tarkastusvirastoon *ja kansainvälisten suhteiden ja Euroopan unionin asioiden tutkimuslaitokseen* sovelletaan kuitenkin vain 6 ja 7 §:ää sekä 8 §:n 1 ja 2 momenttia.

14 §

Edellä 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen arkistonmuodostajien pysyvästi säilytettävät asiakirjat on siirrettävä kansallisarkistoon, maakunta-arkistoon tai muuhun arkistoon siten kuin arkistolaitos erikseen määrää. Mitä tässä momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske ulkoasiainhallintoa *ja puolustus-*hallintoa.

14 §

Edellä 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen arkistonmuodostajien pysyvästi säilytettävät asiakirjat on siirrettävä kansallisarkistoon, maakunta-arkistoon tai muuhun arkistoon siten kuin arkistolaitos erikseen määrää. Mitä tässä momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske ulkoasiainhallintoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaantullessa Sota-arkiston palveluksesta arkistolaitoksen palvelukseen siirtyvän virkamiehen eroamisikään sovelletaan tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.